JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS

L. A. GEELHOED

20 päivänä tammikuuta 2005 [1]

I Johdanto

1. Tämä Vestre Landsretin (muutoksenhakutuomioistuin, Tanska) esittämä ennakkoratkaisupyyntö liittyy tuotevastuuta koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 25 päivänä heinäkuuta 1985 annetun neuvoston direktiivin 85/374/ETY [2] (jäljempänä direktiivi) tulkintaan. Siinä halutaan pääasiassa tietää, salliiko tämä direktiivi, jossa tuotevastuu asetetaan ensisijaisesti valmistajalle ja vasta toissijaisesti jälleenmyyjälle, jäsenvaltioiden muuttaa kyseisen vastuun jakautumista valmistajien ja jälleenmyyjien kesken, ja missä määrin se on sallittua.

2. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle viisi kysymystä direktiivin tulkinnasta. Ne koskevat asiassa komissio vastaan Ranska (C-52/00) [3] asiassa komissio vastaan Kreikka (C-154/00) [4] ja asiassa Gonzáles Sánchez (C-183/00) [5] annetuissa tuomioissa jo kertaalleen käsiteltyjä ongelmia ja erityisesti sitä, voidaanko tuotevastuuta direktiivin mukaan laajentaa muihinkin kuin direktiivissä määriteltyihin taloudellisiin toimijoihin.

II Oikeussäännöt

A *Yhteisön oikeus*

3. Direktiivin 1 artiklan mukaan "valmistaja" vastaa vahingosta, joka aiheutuu "hänen tuotteensa puutteellisesta turvallisuudesta". Direktiivin määritelmän mukaan "valmistajana" pidetään lopputuotteen valmistajaa (3 artiklan 1 kohta) ja sitä, joka tuo tuotteen yhteisöön (3 artiklan 2 kohta).

1 — Alkuperäinen kieli: ranska.

2 — EYVL L 210, s. 29.

3 — Asia komissio v. Ranska, tuomio 25.4.2002 (Kok. 2002, s. I-3827).

4 — Asia komissio v. Kreikka, tuomio 25.4.2002 (Kok. 2002, s. I-3879).

5 — Asia González Sánchez, tuomio 25.4.2002 (Kok. 2002, s. I-3901).

4. Direktiivin 3 artiklan 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Jos tuotteen valmistajaa ei voida tunnistaa, tuotteen valmistajana pidetään jokaista, joka on laskenut tuotteen liikkeelle, jollei hän ilmoita vahinkoa kärsineelle kohtuullisessa ajassa valmistajaa tai sitä, jolta hän on hankkinut tuotteen. Tätä sovelletaan myös, jos 2 kohdassa tarkoitettu maahantuoja ei käy ilmi maahan tuodusta tuotteesta, vaikka valmistajan nimi kävisikin ilmi siitä."

5. Direktiivin 13 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Tämä direktiivi ei rajoita vahinkoa kärsineen oikeutta korvaukseen sopimukseen perustuvaa vastuuta tai sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskevien säännösten nojalla taikka sellaisen erityisen vastuujärjestelmän perusteella, joka on olemassa tämän direktiivin tiedoksiantohetkellä."

B *Kansallinen oikeus*

6. Direktiivi saatettiin Tanskassa voimaan 7.6.1989 annetulla tuotevastuulailla (jäljempänä Tanskan tuotevastuulaki) nro 371.

7. Tämän tuotevastuulain asiaa koskevat säännökset ovat seuraavat:

4 §

"1. Valmistajana pidetään lopputuotteen valmistajaa, osatuotteen valmistajaa ja raaka-aineen tuottajaa tai viljelijää sekä sitä, joka varustamalla tuotteen nimellään, tavaramerkillään tai muulla erottuvalla tunnuksellaan esiintyy tuotteen valmistajana.

2. Lisäksi valmistajana pidetään sitä, joka elinkeinotoiminnassa tuo tuotteen yhteisöön myyntiä, vuokraamista, leasing-toimintaa tai muuta jakelua varten.

3. Jälleenmyyjänä pidetään sitä, joka elinkeinotoiminnassa laskee tuotteen liikkeelle olematta valmistaja.

4. Tuotteen jälleenmyyjää pidetään valmistajana, jos vahinkoa kärsinyt ei voi tunnistaa yhteisössä valmistetun tuotteen valmistajaa tai jos vahinkoa kärsinyt ei voi yhteisön ulkopuolella valmistetun tuotteen osalta tunnistaa sitä, joka on sen tuonut yhteisöön.

5. Edellä mainittua 4 momentin säännöstä ei siis voida soveltaa, jos jälleenmyyjä kohtuullisessa ajassa ilmoittaa vahinkoa kärsineelle valmistajan tai maahantuojan nimen ja osoitteen tai sen henkilön nimen ja osoitteen, joka on toimittanut tuotteen jälleenmyyjälle. Jälleenmyyjä ei voi vahinkoa kärsineeseen nähden vedota Euroopan yhteisön ulkopuolelle sijoittautuneen toimijan vastuuseen."

10 §

"Jälleenmyyjä on vastuussa tuotteen puutteellisen turvallisuuden aiheuttamasta vahingosta välittömästi vahinkoa kärsineelle ja jakeluketjussa jäljempänä olevalle jälleenmyyjälle."

11 §

"1. Jos samasta vahingosta on tämän lain mukaisesti vastuussa useampi kuin yksi henkilö, vastuu jaetaan näiden kesken.

— —

3. Jos 4 §:n 2 momentissa tarkoitettu valmistaja tai 4 §:n 4 momentissa tarkoitettu jälleenmyyjä on maksanut vahinkoa kärsineelle tai jakeluketjussa jäljempänä olevalle jälleenmyyjälle korvausta, se tulee vahinkoa kärsineen sijaan ja voi kohdistaa vaatimuksensa tuotanto- ja jakeluketjun alkupään toimijoille — — ."

III Tosiseikat ja asian käsittelyn vaiheet

8. Kantajat (Jette Mikkelsen ja Michael Due Nielsen) ostivat 24.4.1998 Bilka Lavprisvarehus A/S:stä (jäljempänä Bilka) 30 kananmunaa sisältävän pakkauksen.

9. Kananmunia käytettiin 15.5.1998 kakkuun, jota Jette Mikkelsen ja Michael Due Nielsen kumpikin nauttivat.

10. Seuraavana päivänä 16.5.1998 sekä Jette Mikkelsen että Michael Due Nielsen sairastuivat. Sairaalatutkimuksissa selvisi, että molemmat olivat saaneet salmonellamyrkytyksen.

11. Vahinkoa kärsineet haastoivat oikeuteen jälleenmyyjä Bilkan, joka esitti takautumisvaateen valmistaja Skovia kohtaan (jolta kananmunat oli hankittu).

12. Alioikeuden tuomiossa katsottiin, että Bilka oli jälleenmyyjänä vastuussa Mikkelsenin ja Nielsenin kärsimästä vahingosta ja että sillä oli takautumisoikeus Skoviin nähden, jolla salmonellabakteerin saastuttamien kananmunien tuottajana oli tuotevastuu.

13. Bilka ja Skov valittivat tuomiosta ja väittivät, että Tanskan tuotevastuulain 10 § on ristiriidassa direktiivin kanssa. Vestre Landsret päätti 26.9.2003 tehdyllä välipäätöksellä esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Ensimmäinen kysymys:

Onko sellainen lakiin perustuva järjestelmä, jonka mukaan jälleenmyyjä on rajoittamattomassa vastuussa direktiivin nojalla valmistajalle kuuluvasta vastuusta, tuotevastuuta koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 25.7.1985 annetun neuvoston direktiivin vastainen?

2) Toinen kysymys:

Onko järjestelmä, jonka mukaan jälleenmyyjä on oikeuskäytännön nojalla rajoittamattomassa vastuussa valmistajalle oikeuskäytännön mukaan kuuluvasta tuottamuksellisesta tuotevastuusta siihen kuuluvine henkilövahinkoineen tai kulutushyödykkeille aiheutuneine vahinkoineen, edellä mainitun direktiivin vastainen?

3) Kolmas kysymys:

Ottaen huomioon

1. ministerineuvoston pöytäkirjan (BEUC-News, Legal Supplement 12 November/December 1985, s. 20–21) 2 kohta, jossa todetaan seuraavaa:

'3 ja 12 artiklaa koskeva julistus: 2 ja 10 artiklan tulkinnan osalta neuvosto ja komissio ovat todenneet olevansa yksimielisiä siitä, että mikään ei estä jäsenvaltiota antamasta kansallisessa lainsäädännössään jälleenmyyjän vastuuta koskevia kansallisia säännöksiä, sillä tästä vastuusta ei säädetä direktiivissä. Vielä ne ovat yksimielisiä siitä, että direktiivin mukaan jäsenvaltiot voivat antaa säännöksiä siitä, miten vastuu lopullisesti jakautuu useiden vastuussa olevien valmistajien (ks. 3 artikla) ja jälleenmyyjien kesken',

2. direktiivin 13 artikla, jossa säädetään seuraavaa:

'Tämä direktiivi ei rajoita vahinkoa kärsineen oikeutta korvaukseen sopimukseen perustuvaa vastuuta tai sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskevien säännösten nojalla taikka sellaisen erityisen vastuujärjestelmän perusteella, joka on olemassa tämän direktiivin tiedoksiantohetkellä',

halutaan selvittää, estetäänkö direktiivillä jäsenvaltiota lailla säätelemästä jälleenmyyjän tuotevastuuta, kun jälleenmyyjällä Tanskan tuotevastuulain 3 §:n 3 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan tarkoitetaan sitä, joka elinkeinotoiminnassa laskee tuotteen liikkeelle olematta tuotevastuuta koskevan direktiivin 3 artiklassa olevien määritelmien mukainen valmistaja.

4) Neljäs kysymys:

Onko se, että jäsenvaltio antaa tuotevastuuta koskevan oikeussäännön, jonka mukaan jälleenmyyjä — vaikka se itse ei ole valmistaja eikä sitä voida sellaisena direktiivin 3 artiklan mukaan pitää — vastaa

— valmistajalle direktiivin mukaan kuuluvasta tuotevastuusta

— valmistajalle oikeuskäytännössä asetetusta tuottamuksellisesta tuotevastuusta siihen kuuluvine henkilövahinkoineen ja kulutushyödykkeille aiheutettuine vahinkoineen

direktiivin (tuotevastuuta koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 25.7.1985 annetun neuvoston direktiivin) vastaista?

Edellä mainitussa oikeussäännössä edellytetään,

a) että jälleenmyyjä määritellään henkilöksi, joka elinkeinotoiminnassa laskee tuotteen liikkeelle olematta valmistaja (Tanskan tuotevastuulain 3 §:n 3 momentin ensimmäinen virke)

b) että valmistajan voidaan katsoa olevan vastuussa ja että jälleenmyyjä ei tästä syystä ole vastuussa, jos valmistajakaan ei ole (Tanskan tuotevastuulain 10 §)

c) että jälleenmyyjällä on takautumisoikeus valmistajaa kohtaan (Tanskan tuotevastuulain 11 §:n 3 momentti).

5) Viides kysymys:

Onko se, että jäsenvaltio pitää voimassa ennen direktiivin antamista olemassa olleen, mutta ei lakiin vaan oikeuskäytäntöön perustuvan tuotevastuuta koskevan säännön, jonka mukaan jälleenmyyjä — vaikka se itse ei ole valmistaja eikä sitä sellaisena direktiivin 3 artiklan määritelmän perusteella voida pitää — on vastuussa

— valmistajalle direktiivin mukaan kuuluvasta tuotevastuusta

— valmistajalle oikeuskäytännössä asetetusta tuottamuksellisesta tuotevastuusta siihen kuuluvine henkilövahinkoineen ja kulutushyödykkeille aiheutettuine vahinkoineen

direktiivin (tuotevastuuta koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 25.7.1985 annetun neuvoston direktiivin) vastaista?

Kyseisessä oikeuskäytäntöön perustuvassa säännössä edellytetään,

a) että jälleenmyyjä määritellään henkilöksi, joka elinkeinotoiminnassaan laskee tuotteen liikkeelle olematta valmistaja (Tanskan tuotevastuulain 3 §:n 3 momentin ensimmäinen virke)

b) että valmistajan voidaan katsoa olevan vastuussa ja että jälleenmyyjä ei tästä syystä ole vastuussa, jos valmistajakaan ei ole (Tanskan tuotevastuulain 10 §)

c) että jälleenmyyjällä on takautumisoikeus valmistajaa kohtaan (Tanskan tuotevastuulain 11 §:n 3 momentti)."

IV Huomautukset

14. Esillä olevaa asiaa koskevat kirjalliset ja suulliset huomautukset voidaan jakaa kahteen ryhmään. Ensimmäiseen ryhmään kuuluvat pääasian vastaajien eli vahinkoa kärsineiden henkilöiden sekä Tanskan hallituksen huomautukset, joissa esitetyn tulkinnan mukaan direktiivillä pyritään yhdenmukaistamaan täydellisesti ainoastaan valmistajan tuotevastuu, jolloin jäsenvaltioilla olisi edelleen toimivalta antaa tai pitää voimassa erityissäännöksiä jälleenmyyjän objektiivisesta tuotevastuusta. Toiseen ryhmään kuuluvat pääasian kantajien eli Bilkan ja Skovin sekä Espanjan hallituksen ja komission huomautukset, joissa väitetään, että direktiivillä pyritään tuotevastuun täydelliseen yhdenmukaistamiseen asettamalla tämä vastuu yksinomaan valmistajalle ja siihen rinnastettaville taloudellisille toimijoille.

15. Tanskan hallitus perustelee tulkintaansa esittämällä kaksi eri väitettä. Ensinnäkin se väittää, että direktiivin 3 artiklassa esitetty määritelmä koskee ainoastaan valmistajaa ja siihen rinnastettavia taloudellisia toimijoita. Direktiivissä siis ei säädetä lainkaan välittäjän, kuten jälleenmyyjän, vastuusta tuotantoja jakeluketjussa. Tätä tulkintaa tukevat Tanskan hallituksen mukaan direktiivin 13 artikla sekä kaksi julistusta — toinen ja kuudestoista julistus — jotka sisältyvät 25.7.1985 pidetyn 1025. neuvoston kokouksen pöytäkirjaan.

16. Toiseksi Tanskan hallitus väittää, että Tanskan lainsäädännön mukaan jälleenmyyjällä ei ole itsenäistä tuotevastuuta, sillä Tanskan tuotevastuulain 10 §:n ja 11 §:n 3 momentin mukaan jälleenmyyjä on vastuussa vahinkoa kärsineille vain silloin, jos tuotteen valmistaja voidaan saattaa takautumisvastuuseen vahingosta. Jälleenmyyjän asemaa voidaan siis parhaiten verrata omavelkaisen takaajan asemaan. Tanskan tuotevastuulaki siis eroaa siitä ranskalaisesta säännöksestä, joka edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Ranska annetussa tuomiossa [6] todettiin direktiivin vastaiseksi. Näin ollen Tanskan hallitus päättelee, ettei kyseistä oikeuskäytäntöä voida soveltaa Tanskan säännöksiin.

17. Mikäli edellä esitetty tulkinta hylätään, Tanskan hallitus pyytää yhteisöjen tuomioistuinta tarkistamaan oikeuskäytäntöään ainakin siltä osin kuin on kyse jälleenmyyjän vastuusta, koska tällä oikeuskäytännöllä on kielteisiä seurauksia kuluttajansuojaan. Mikäli yhteisöjen tuomioistuin toteaa Tanskan tuotevastuulain olevan ristiriidassa direktiivin kanssa, Tanskan hallitus pyytää, että asiassa annettavan ratkaisun ajalliset vaikutukset rajoitetaan siten, että oikeusvaikutus alkaisi vasta tuomion julistamisajankohdasta.

6 — Tämän ratkaisuehdotuksen 2 kohta.

18. Skov, Bilka, Espanjan hallitus ja komissio puolestaan vetoavat pääasiassa edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Ranska annettuun tuomioon.[7] Niiden mukaan kyseisestä tuomiosta on pääteltävä, että Tanskan tuotevastuulain 3 §:n 3 momentin ja sen 10 ja 11 §:n säännökset rikkovat direktiiviä.

V Arviointi

A *Alustavat huomautukset*

19. Näiden osapuolten mukaan neuvoston pöytäkirjassa olevaa toista julistusta on tulkittava niin, että jäsenvaltiot voivat antaa jälleenmyyjän vastuusta omia säännöksiä, mutta eivät voi asettaa jälleenmyyjää objektiiviseen tuotevastuuseen, joka direktiivin mukaan kuuluu valmistajalle.

20. Edelleen Skov väittää, että Tanskan tuotevastuulain 10 §:n tulkinnassa on nojauduttava direktiiviin, jota sen mukaan voidaan soveltaa välittömästi asianosaisten kesken. Tanskan tuotevastuulain 10 §:ssä jälleenmyyjälle asetetut velvoitteet eivät siis voi olla direktiivin 3 artiklassa säädettyjä tiukempia. Tämän väitteen tueksi Skov viittaa asiassa Von Colson ja Kamann, asiassa Marleasing, asiassa Wagner Miret ja asiassa Faccini Dori annetuissa tuomioissa[8] vahvistettuun yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöön.

21. Esillä olevassa asiassa halutaan pääasiassa selvittää, estetäänkö direktiivillä soveltamasta sellaista järjestelmää, jossa jälleenmyyjä (tai muu välittäjä) on rajoittamattomassa vastuussa direktiivin mukaan valmistajalle kuuluvasta vastuusta.

22. Direktiivissä säädetään objektiivisesta tuotevastuusta. Sen 1 artiklan mukaan vahinkoa kärsinyt voi vaatia korvausta vahingosta, joka aiheutuu tuotteen puutteellisesta turvallisuudesta, jos hän näyttää toteen puutteellisen turvallisuuden ja vahingon välisen syy-yhteyden (4 artikla). Direktiivin 1 artiklan mukaan vahingosta vastaa valmistaja.

23. Direktiivin 3 artiklassa esitetään "valmistajan" — toisin sanoen direktiivin mukaisessa tuotevastuussa olevan toimijan — oikeudellinen määritelmä. Sillä tarkoitetaan erityisesti

— lopputuotteen valmistajaa, raaka-aineen tuottajaa sekä sitä, joka varustamalla

7 — Tämän ratkaisuehdotuksen 2 kohta.

8 — Asia 14/83, Von Colson ja Kamann, tuomio 10.4.1984 (Kok. 1984, s. 1891, Kok. Ep. VII, s. 557); asia C-106/89, Marleasing, tuomio 13.11.1990 (Kok. 1990, s. I-4135, Kok. Ep. X, s. 599); asia C-334/92, Wagner Miret, tuomio 16.12.1993 (Kok. 1993, s. I-6911, Kok. Ep. XIV, s. I-525) ja asia C-91/92, Faccini Dori, tuomio 14.7.1994 (Kok. 1994, s. I-3325, Kok. Ep. XVI, s. I-1).

tuotteen nimellään, tavaramerkillään tai muulla erottuvalla tunnuksellaan esiintyy tuotteen valmistajana (1 kohta)

— sitä, joka elinkeinotoiminnassa tuo tuotteen yhteisöön myyntiä, vuokraamista, leasing-toimintaa tai muuta jakelua varten (2 kohta)

— jos tuotteen valmistajaa tai maahantuojaa ei voida tunnistaa — jokaista, joka on laskenut tuotteen liikkeelle, jollei hän ilmoita vahinkoa kärsineelle kohtuullisessa ajassa valmistajaa tai sitä, jolta hän on hankkinut tuotteen (3 kohta).

24. Tämä säännös saatettiin voimaan Tanskassa tuotevastuulain 4 §:n 1, 2, 4 ja 5 momentilla. Tanskan lainsäätäjä kuitenkin lisäsi direktiivissä lueteltuihin vastuussa olevien toimijoiden ryhmiin vielä yhden erityisen ryhmän. Tanskan tuotevastuulain 10 §:n nojalla jälleenmyyjä on nimittäin vastuussa tuotteen puutteellisen turvallisuuden aiheuttamasta vahingosta välittömästi vahinkoa kärsineelle ja jakeluketjussa jäljempänä olevalle jälleenmyyjälle. Edellä mainitun lain 4 §:n 3 momentin määritelmän mukaan 10 §:ssä tarkoitettu jälleenmyyjä on se, joka elinkeinotoiminnassaan laskee tuotteen liikkeelle olematta valmistaja.

25. Kansallinen tuomioistuin pyytää yhteisöjen tuomioistuinta pääasiassa täsmentämään, pyritäänkö direktiivillä käyttöön otetulla järjestelmällä tuotevastuun niin täydelliseen yhdenmukaistamiseen, ettei jäsenvaltioille jätetä mitään harkintavaltaa vastuussa olevien toimijoiden määrittelyssä.

26. Yhteisöjen tuomioistuin syventyi tähän periaatekysymykseen äskettäin edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Ranska, asiassa González Sánchez ja asiassa komissio vastaan Kreikka [9] antamissaan tuomioissa. Näissä asioissa antamissani ratkaisuehdotuksissa katsoin direktiivin sanamuodosta, systematiikasta ja sen johdanto-osasta ilmenevästä tarkoituksesta tekemäni analyysin perusteella, että direktiivillä pyritään objektiivisen tuotevastuun täydelliseen yhdenmukaistamiseen. Tästä seuraa, että se, miten laaja harkintavalta jäsenvaltioille jää saatettaessa direktiiviä osaksi kansallista oikeusjärjestystä, on pääteltävissä suoraan direktiivin tekstistä. Edellä mainituissa tuomioissa yhteisöjen tuomioistuin tuli vastaavien päätelmien jälkeen samaan tulokseen, kuten edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Ranska annetun tuomion 16–19 kohdasta selvästi käy ilmi.

9 — Tämän ratkaisuehdotuksen 2 kohta.

27. Tuomion 16 kohdassa yhteisöjen tuomioistuin toteaa erityisesti, että jäsenvaltioilla oleva harkintavalta säännellä tuotevastuuta määräytyy täysin direktiivin itsensä perusteella ja on johdettava sen sanamuodosta, tarkoituksesta ja systematiikasta.

28. Edelleen yhteisöjen tuomioistuin katsoo tuomion 17 kohdassa, että direktiivillä käyttöön otetulla yhdenmukaistetulla vahingonkorvausvastuuta koskevalla järjestelmällä, joka koskee valmistajan vastuuta tuotteen puutteellisen turvallisuuden aiheuttamasta vahingosta, pyritään varmistamaan taloudellisten toimijoiden välinen vääristymätön kilpailu, helpottamaan tavaroiden vapaata liikkuvuutta ja poistamaan eroja kuluttajansuojassa.

29. Yhteisöjen tuomioistuin toteaa vielä tuomion 18 kohdassa, ettei direktiiviin sisälly yhtään nimenomaista säännöstä, jonka mukaan jäsenvaltiot voisivat antaa tai pitää voimassa sen soveltamisalaan kuuluvia tiukempia säännöksiä taatakseen kuluttajansuojan korkeamman tason.

30. Lopuksi yhteisöjen tuomioistuin huomauttaa tuomion 19 kohdassa, että se, että direktiivissä säädetään tietyistä poikkeuksista tai viitataan tietyiltä osin kansalliseen oikeuteen, ei merkitse sitä, ettei direktiivissä säänneltyjen kysymysten yhdenmukaistaminen olisi täydellistä.

31. Näin ollen yhteisöjen tuomioistuin päättelee, ettei direktiivin 13 artiklaa voida tulkita niin, että jäsenvaltioille jätettäisiin mahdollisuus pitää voimassa objektiivista tuotevastuuta koskeva yleinen järjestelmä, joka poikkeaa direktiivissä säädetystä järjestelmästä.

32. Edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Ranska annetun tuomion 22 kohdassa ja edellä mainitussa asiassa González Sánchez annetun tuomion 31–33 kohdassa yhteisöjen tuomioistuin katsoo, ettei direktiivillä käyttöön otettu järjestelmä estä soveltamasta muita sopimukseen perustuvaa vastuuta tai sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskevia järjestelmiä, joilla on jokin muu perusta, kuten piileviä virheitä koskeva takuu tai tuottamus.

33. Ennen kuin vastaan esitettyihin kysymyksiin, tarkastelen kysymystä siitä, sisältyykö Tanskan hallituksen ja pääasian vastaajien esittämiin väitteisiin edellä mainituissa tuomioissa esitettyihin perusteluihin nähden uusia seikkoja ja ovatko nämä seikat omiaan johtamaan oikeuskäytännön tarkistamiseen.

34. Tanskan hallitus on esittänyt yksityiskohtaisesti perustellun väitteen, jonka mukaan direktiivillä pyritään ainoastaan valmistajan vastuun yhdenmukaistamiseen. Direktiivillä ei pyritä sääntelemään yleisesti jälleenmyyjän ja muiden välittäjien vastuuta lukuun ottamatta direktiivin 3 artiklan 3 koh-

taa, jolla osittain säännellään jälleenmyyjän toissijaista vastuuta silloin, kun tuotteen valmistajaa ei voida tunnistaa. Tällä perusteella Tanskan hallitus päättelee, että jäsenvaltiot ovat säilyttäneet oman lainsäädäntövaltansa tältä osin.

35. En voi yhtyä tähän väitteeseen enkä sen perusteluihin. Kuten jo useaan kertaan edellä mainitsemastani oikeuskäytännöstä käy ilmi, direktiivin tavoitteena on objektiivisen tuotevastuun täydellinen yhdenmukaistaminen. Tällaisissa säännöksissä on määriteltävä ainakin tuotevastuun kohde eli turvallisuudeltaan puutteellisen tuotteen aiheuttama vahinko, henkilöt, joita sillä suojellaan, sekä vastuussa olevat toimijat. Jos direktiivillä kerran pyritään täydelliseen yhdenmukaistamiseen, on siinä annettua vastuussa olevien toimijoiden määritelmää niin ikään pidettävä tyhjentävänä.

36. Tästä syystä jäsenvaltioilla ei enää ole vapautta laajentaa vastuussa olevien toimijoiden piiriä jälleenmyyjiin ja muihin välittäjiin muissa kuin direktiivin 3 artiklan 3 kohdassa nimenomaisesti mainituissa tapauksissa.

37. Väitteensä tueksi Tanskan hallitus vetoaa myös kahteen direktiiviä koskevaan julistukseen, joista toinen on neuvoston julistus ja toinen neuvoston ja komission yhteinen julistus ja jotka sisältyvät 25.7.1985 pidetyn neuvoston 1025. kokouksen pöytäkirjaan.[10] Vaikka niihin ei edellä mainittujen asioiden oikeudenkäynneissä vedottukaan, niillä on Tanskan hallituksen mielestä merkitystä direktiivin tulkinnan kannalta.

38. Palaan tarkemmin näihin julistuksiin sitten, kun siirryn tarkastelemaan kolmatta kysymystä, mutta jo tässä vaiheessa voin todeta, että niiden oikeudellinen luonne sen paremmin kuin niiden aineellinen sisältökään eivät vaikuta mitenkään direktiivin sanamuotoon, systematiikkaan ja tarkoitukseen.

39. Sekä kirjallisissa huomautuksissaan että suullisessa käsittelyssä pääasian kantajat ja Tanskan hallitus korostivat eroja, joita niiden mukaan on jälleenmyyjien objektiivista vastuuta koskevien Tanskan säännösten ja sen Ranskan code civilin 1386-7 §:n välillä, jonka yhteisöjen tuomioistuin edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Ranska antamassaan tuomiossa totesi direktiivin vastaiseksi.[11]

40. On kuitenkin huomattava, että tässä tapauksessa halutaan ensisijaisesti selvittää,

10 — Kyseessä ovat neuvoston ja komission toinen julistus sekä neuvoston kuudestoista julistus, jotka sisältyvät 25.7.1985 pidetyn neuvoston kokouksen pöytäkirjaan (nro 8631/85, Bryssel, 15.10.1985).

11 — Tämän ratkaisuehdotuksen 2 kohta.

onko Tanskan tuotevastuulain kaltainen oikeussääntö direktiivin vastainen. Näiden kahden kansallisen säädöksen välisistä oletetuista eroista ei voida tehdä sellaisia ratkaisevia päätelmiä, jotka auttaisivat vastaamaan tähän kysymykseen.

41. Ellei yhteisöjen tuomioistuin voi yhtyä Tanskan hallituksen näkemykseen, jonka mukaan jälleenmyyjien objektiivista tuotevastuuta koskevat Tanskan säännökset ovat direktiivin mukaisia asiassa komissio vastaan Ranska annetun tuomion mukaisesti tulkittuina, Tanskan hallitus pyytää yhteisöjen tuomioistuinta tarkistamaan tätä koskevaa oikeuskäytäntöään.

42. Mielestäni olisi tarpeetonta tarkistaa tätä äskettäin vahvistettua oikeuskäytäntöä. Niin kyseisissä tuomioissa kuin niihin esittämissäni ratkaisuehdotuksissakin on kieliopillisen, rakenteellisen ja historiallisen analyysin perusteella jo todettu, että direktiivillä pyritään tuotevastuun täydelliseen yhdenmukaistamiseen. Tanskan hallituksen esittämät väitteet — joiden keskeinen sisältö on, että yhteisöjen tuomioistuimen tulkinta johtaa riittämättömään kuluttajansuojaan — johtaisivat lopputulokseen, joka olisi selvästi vastoin yhteisön lainsäätäjän tarkoitusta, sellaisena kuin se on ilmaistu direktiivissä.

43. Jos niinkin kiperää ja arkaluonteista aihetta kuin tuotevastuuta koskeva direktiivi on yhden tai useamman jäsenvaltion etujen vastainen, on eturistiriidat pyrittävä ratkaisemaan yhteisön perustuslaillisen järjestyksen puitteissa, mutta ei lainvastaisen tulkinnan vaan yhteisön lainsäädäntöaloitteen pohjalta. Tanskan hallituksen neuvoston puheenjohtajan ominaisuudessa tekemät aloitteet osoittavat sen olevan hyvin tietoinen tästä perustuslaillisesta logiikasta. [12]

44. Sikäli kuin sillä on merkitystä, on lisäksi huomattava, että jos yhteisöjen tuomioistuin päättäisi hyväksyä Tanskan hallituksen esittämän tulkinnan, se joutuisi väistämättä muuttamaan viimeaikaista oikeuskäytäntöään, joka on vahvistettu edellä mainituissa asioissa komissio vastaan Ranska ja González Sánchez annetuissa tuomioissa. [13] Kyseisestä tulkinnasta seuraisi, että valmistajien ensisijainen vastuu, johon direktiivillä nimenomaisesti pyritään, laajenisi koskemaan muitakin tuotantoketjun toimijoita, kuten välittäjiä (jälleenmyyjiä).

45. Tämänkaltainen oikeuskäytännön venyttäminen tekisi tyhjiksi yhteisöjen tuomioistuimen esittämät direktiivin sanamuotoon, systematiikkaan ja taustaan pohjautuvat

12 — Tuotevastuudirektiivin muuttamisesta 19 päivänä joulukuuta 2002 annettu neuvoston päätöslauselma (EUVL 2003, C 26, 4.2.2003, s. 2).

13 — Tämän ratkaisuehdotuksen 2 kohta.

perusteet tuotevastuun täydelliselle yhdenmukaistamiselle niin, että objektiivinen tuotevastuu asetetaan yksinomaan valmistajalle.

48. Verrattaessa Ranskan code civilin 1386-7 §:ää ja Tanskan tuotevastuulain 10 §:ää toisiinsa havaitaan, että nämä kaksi säännöstä ovat pitkälti samanlaiset.

B *Ensimmäinen kysymys*

49. Code civilin 1386-7 §:n mukaan myyjä, vuokralleantaja, lukuun ottamatta leasingvuokraajaa tai vastaavaa, ja jokainen ammattimainen tavarantoimittaja on vastuussa tuotteensa puutteellisesta turvallisuudesta samoin edellytyksin kuin valmistaja. Välittäjällä on tarvittaessa takautumisoikeus valmistajaa kohtaan.

46. Ensimmäinen kysymys koskee muita taloudellisia toimijoita kuin direktiivin 3 artiklan 3 kohdassa määriteltyjä valmistajia. Tässä kysymyksessä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa tietää, onko kansallinen oikeussääntö, jonka mukaan jälleenmyyjä on rajoittamattomassa vastuussa direktiivin mukaan valmistajalle kuuluvasta vastuusta, tämän säännöksen vastainen.

50. Tanskan tuotevastuulain 10 §:ssä puolestaan säädetään, että jälleenmyyjä on vastuussa tuotteen aiheuttamasta vahingosta vahinkoa kärsineelle ja jakeluketjussa jäljempänä oleville jälleenmyyjille. Sen 11 §:n 3 momentin mukaan välittäjä, joka on maksanut korvausta välittömästi vahinkoa kärsineelle, voi kohdistaa korvausvaatimuksensa edelleen valmistajaan.

47. Vastaus tähän kysymykseen on helposti pääteltävissä edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Ranska annetusta tuomiosta. Siinä oli kyse Ranskan code civilin säännöksestä (1386-7 §), jossa jälleenmyyjä samaistettiin tuotevastuun osalta valmistajaan. Yhteisöjen tuomioistuin piti tällaista yleistä samaistamista direktiivin vastaisena, koska sen 3 artiklan 3 kohdassa säädetään ainoastaan toissijaisesta vastuusta silloin, kun tuotteen valmistajaa ei voida tunnistaa.

51. Vaikka näissä kahdessa säännöksessä on joitakin eroja vastuussa olevien toimijoiden määritelmässä, on todettava, että niissä kummassakin vastuussa olevien toimijoiden piiriä laajennetaan jälleenmyyjiin ja muihin välittäjiin ja että määritelmä on huomattavasti direktiivin 3 artiklan 3 kohtaa väljempi. Ranskan code civilin 1386-7 §:ään ja Tanskan tuotevastuulain 10 §:ään ja 11 §:n 3 moment-

tiin sisältyy ilmeisistä syistä vielä takautumisoikeus, vaikka direktiivillä on nimenomaan pyritty välttämään tällaista menettelyjen kasautumista rajoittamalla vastuussa olevat pelkästään valmistajiin.

52. Sekä pääasian vastaajat että Tanskan hallitus vetoavat Ranskan säännöksen ja Tanskan säännösten välisiin eroihin. Niiden mukaan ensiksi mainittuun sisältyy varsinainen vastuulauseke, kun taas toiseksi mainituissa vastuu on pelkästään ehdollinen. Ranskan järjestelmän mukaan vahinkoa kärsineellä on oikeus vaatia jälleenmyyjä vastuuseen mistä tahansa hänelle myydystä turvallisuudeltaan puutteellisesta tuotteesta, siis sekä tuotteista, jotka olivat virheellisiä jo silloin, kun ne laskettiin liikkeelle, että tuotteista, joista tuli virheellisiä vasta jakeluketjun myöhemmissä vaiheissa. Tanskan säännösten mukaan vahinkoa kärsinyt voi sen sijaan aloittaa tuotevastuuta koskevan menettelyn jälleenmyyjää vastaan vain sellaisista tuotteista, jotka on laskettu liikkeelle virheellisinä.

53. Olivatpa säännösten erot mitkä hyvänsä, niillä ei mielestäni ole merkitystä arvioitaessa, onko Tanskan tuotevastuulain 10 §:n ja 11 §:n 3 momentin *henkilöllinen soveltamisala* direktiivin 3 artiklan mukainen. Tältä osin on syytä todeta, että Tanskan säännöksissä annettu määritelmä vastuussa olevista toimijoista, joita vastaan vahinkoa kärsineellä on oikeus nostaa tuotevastuukanne, on direktiivin 3 artiklassa määriteltyä laajempi. Asiassa komissio vastaan Ranska annetusta tuomiosta käy ilmi, että tämä seikka riittää jo yksinään osoittamaan kyseiset säännökset direktiivin vastaisiksi. Lisäksi kyseisten Tanskan säännösten soveltaminen johtaa lähes väistämättä menettelyjen kasautumiseen, jota yhteisön lainsäätäjä on nimenomaan halunnut välttää. [14]

C *Toinen kysymys*

54. Toisessa kysymyksessään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyytää yhteisöjen tuomioistuinta ottamaan kantaa siihen, onko järjestelmä, jonka mukaan jälleenmyyjä on oikeuskäytännön nojalla rajoittamattomassa vastuussa valmistajalle oikeuskäytännön mukaan kuuluvasta tuottamuksellisesta tuotevastuusta siihen kuuluvine henkilövahinkoineen tai kulutushyödykkeille aiheutuneine vahinkoineen, direktiivin vastainen.

55. Oikeudenkäyntiasiakirjoista ilmenee, että ennen direktiivin antamista sekä valmis-

14 — Edellä alaviitteessä 3 mainittu asia komissio v. Ranska, tuomion 40 kohta.

tajan että jälleenmyyjän tuotevastuuta sääntelitiin Tanskassa oikeuskäytännön perusteella.

56. Kyseisten Tanskan oikeuskäytäntöön perustuvien sääntöjen mukaan tuotevastuuta on ensin arvioitava Tanskan lainsäädännön vahingonkorvausvastuuta koskevien tuottamuksen käsitteeseen perustuvien yleisten sääntöjen perusteella. Oikeuskäytännön ja oikeuskirjallisuuden kehitys on kuitenkin ajan myötä johtanut siihen, että valmistajalla katsotaan olevan törkeään tuottamukseen perustuva ja tietyissä tapauksissa tuottamuksesta riippumaton vastuu.

57. Tässä oikeuskäytäntöön perustuvassa järjestelmässä jälleenmyyjä joutui ottamaan tuotanto- ja jakeluketjun alkupään toimijoiden vastuun tuotteen aiheuttamista vahingoista. Tämä vastuu oli — ja on yhä — tuottamuksesta riippumaton.

58. Direktiivillä perustettu valmistajan objektiivista tuotevastuuta koskeva järjestelmä otettiin kokonaisuudessaan käyttöön sen jälkeen, kun direktiivi oli saatettu osaksi Tanskan oikeusjärjestystä tuotevastuulailla nro 371. Tuottamuksellisen vastuun osalta jatkettiin entisen oikeuskäytäntöön perustuvan järjestelmän soveltamista.

59. Entinen jälleenmyyjän objektiivista vastuuta sääntelevä oikeuskäytäntö kodifioitiin edellä mainitun lain 10 §:llä. Lainvalmistelutöistä ilmenee Tanskan lainsäätäjän halunneen vahvistaa tämän oikeuskäytännön ja Tanskan hallituksen olleen lain hyväksymisajankohtana täysin vakuuttunut siitä, ettei direktiivissä säädetä jälleenmyyjän vastuusta.

60. Tuotevastuuta käsittelevät oikeussäännöt ja oikeuskäytäntö jakautuvat kolmeen osaan seuraavasti:

— valmistajan objektiivinen vastuu

— jälleenmyyjän vastuu valmistajan vastuusta ("jälleenmyyjän toissijainen vastuu")

— valmistajan tuottamukseen tai törkeään tuottamukseen perustuva vastuu.

61. Valmistajan objektiivista vastuuta koskevat direktiivin 3 artiklan määritelmät sisällytettiin Tanskan tuotevastuulain 4 §:n 1, 2, 4 ja 5 momenttiin, ja objektiivisen vastuun periaatteesta säädetään sen 6 §:ssä. Koska nämä säännökset ovat direktiivin mukaisia, kysymyksen ensimmäiseen osaan ei ole tarpeen ottaa enempää kantaa.

62. Mitä tulee kysymyksen jälkimmäiseen osaan eli jälleenmyyjän toissijaiseen vastuuseen, totesin jo ensimmäisestä kysymyksestä esittämäni analyysin yhteydessä, että Tanskan tuotevastuulain 10 §:n ja 11 §:n 3 momentin säännöt ovat ristiriidassa direktiivin kanssa, koska siinä objektiivinen vastuu rajoitetaan ainoastaan valmistajiin.

63. Ennakkoratkaisupyynnössään tanskalainen tuomioistuin haluaa vielä tietää, voidaanko direktiivin 13 artiklaa käyttää oikeusperustana tuotevastuun laajentamiselle jälleenmyyjiin.

64. Sama kysymys esitettiin edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Ranska.[15] Kyseisessä asiassa antamassaan tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin vastasi tähän kysymykseen kieltävästi. Viittaan tuomion 21–23 kohtaan, joissa yhteisöjen tuomioistuin toteaa, että "direktiivin 13 artiklaa ei voida tulkita siten, että jäsenvaltioille jätettäisiin mahdollisuus pitää voimassa yleinen tuotevastuujärjestelmä, joka poikkeaa direktiivissä säädetystä järjestelmästä". Tästä seuraa, että jälleenmyyjän toissijaisesta objektiivisesta vastuusta annettuja Tanskan säännöksiä ei voida perustella direktiivin 13 artiklalla.

65. Tanskan oikeuskäytännöstä johdetun kaltaista valmistajan tuottamuksellista vastuuta koskevaa kansallista lainsäädäntöä on sen sijaan pidettävä direktiivin mukaisena, kuten käy ilmi edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Ranska annetun tuomion 22 kohdasta, jossa yhteisöjen tuomioistuin toteaa, että " — — direktiivillä käyttöön otettu järjestelmä — — ei estä soveltamasta muita sopimukseen perustuvaa vastuuta tai sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskevia järjestelmiä, joilla on jokin muu perusta, kuten piileviä virheitä koskeva takuu tai tuottamus".

66. Näin ollen ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa toiseen kysymykseen seuraavasti: sellainen kansallinen säännös, jossa direktiivillä käyttöön otettu valmistajan objektiivista tuotevastuuta koskeva järjestelmä laajennetaan koskemaan jälleenmyyjiä, on direktiivin 13 artiklan vastainen. Se ei kuitenkaan estä soveltamasta jälleenmyyjiin muita sopimukseen perustuvaa vastuuta tai sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskevia järjestelmiä, joilla on jokin muu perusta, kuten piileviä virheitä koskeva takuu tai tuottamus.

15 — Tämän ratkaisuehdotuksen 2 kohta.

D *Kolmas kysymys*

67. Kolmannessa kysymyksessään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy yhteisöjen tuomioistuimelta, estetäänkö direktiivillä jäsenvaltiota lailla sääntelemästä jälleenmyyjän tuotevastuuta, kun jälleenmyyjällä Tanskan lain 3 §:n 3 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan tarkoitetaan sitä, joka elinkeinotoiminnassa laskee tuotteen liikkeelle olematta direktiivin 3 artiklan määritelmien mukainen valmistaja, kun otetaan huomioon 25.7.1985 pidetyn 1025. neuvoston kokouksen pöytäkirjassa oleva 3 ja 12 artiklaa koskeva neuvoston ja komission julistus [16] sekä direktiivin 13 artikla.

68. Neuvoston pöytäkirjassa olevaa toista julistusta on lainattu kokonaisuudessaan ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kolmannessa kysymyksessä. Viittaan siihen.

69. Kirjallisissa huomautuksissaan Tanskan hallitus viittaa vielä neuvoston pöytäkirjaan sisältyvään kuudenteentoista julistukseen, jossa todetaan seuraavaa: "Neuvosto toivoo, että ne jäsenvaltiot, joiden nykyisin sovelta-

mat säännökset ovat kuluttajansuojan kannalta direktiivin säännöksiä edullisempia, eivät kuitenkaan vetoaisi direktiivin tarjoamiin mahdollisuuksiin alentaa suojelun tasoa."

70. Tanskan hallitus päättelee näistä kahdesta julistuksesta, että sellaisten direktiivin antamista edeltäneiden säännösten voimassa pitäminen, jotka ovat kuluttajan oikeusaseman kannalta edullisempia, on täysin direktiivin mukaista. Nämä kaksi julistusta ovat sen mielestä täysin sopusoinnussa direktiivin 3 ja 13 artiklan kanssa ja vahvistavat niiden sisällön.

71. Kun otetaan huomioon, että julistukset ovat direktiivin mukaisia ja neuvoston ja komission eli itsensä yhteisön lainsäätäjän antamia, niille olisi Tanskan hallituksen mielestä annettava suuri painoarvo direktiivin tulkinnassa.

72. Neuvoston pöytäkirjassa olevien neuvoston julistusten oikeudellisesta merkityksestä voidaan todeta yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaisesti seuraavaa:

— Julistusta ei voida ottaa huomioon tulkittaessa johdetun oikeuden sään-

16 — Kirjallisissa huomautuksissaan Tanskan hallitus aivan oikein toteaa, että julistuksen otsikkoon on päässyt kirjoitusvirhe: kyseessä ovat "3 ja 13 artikla" eivätkä "3 ja 12 artikla".

nöstä silloin, kun julistuksen sisältö ei kuvastu millään tavoin kyseisen säännöksen sanamuodosta.[17] Yhteisön oikeuden säännösten objektiivinen soveltamisala voi määräytyä vain itse säännösten sanamuodon perusteella ja niiden asiayhteyden mukaan tulkittuna.[18]

— Julistusta voidaan kuitenkin käyttää viitteenä johdetun oikeuden säännösten tulkinnassa, jos se on annettu niitä laadittaessa tai hyväksyttäessä, siltä osin kuin se auttaa täsmentämään niiden toisinaan monitulkintaisten ja vaikeaselkoisten säännösten merkitystä. Julistusta ei myöskään voida käyttää viitteenä yksinään, vaan ainoastaan yhdessä muiden kanssa.[19]

73. Jos edellä mainittuja julistuksia käytetään tässä tapauksessa viitteinä direktiivin 13 artiklan tulkinnassa, ne ovat omiaan vahvistamaan edellä toisen ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelun yhteydessä tästä säännöksestä esittämäni tulkinnan. Ne itse asiassa vain täsmentävät kyseisen säännöksen merkitystä tarkentamalla, ettei direktiivi estä pitämästä voimassa tai edes antamasta sellaisia jälleenmyyjien tuotevastuuta koskevia säännöksiä sikäli kuin ne liittyvät tuottamukselliseen vastuuseen ja sopimukseen perustuvaan vastuuseen.

74. Edellä 72 kohdassa mainitun oikeuskäytännön perusteella kyseisiin julistuksiin ei sitä vastoin voida vedota sen väitteen toteen näyttämiseksi, että direktiivi ei estä laajentamasta valmistajan objektiivista tuotevastuuta jälleenmyyjiin, lukuun ottamatta direktiivin 3 artiklan 3 kohdassa nimenomaisesti mainittuja tapauksia. Tällaisten viitteiden käyttäminen direktiivin tulkinnassa olisi suoraan vastoin näiden tuomioiden ja direktiivin systematiikkaa, eikä sitä yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan voida hyväksyä. Näistä päätelmistä seuraa, että Tanskan hallituksen esittämät väitteet on hylättävä.

75. Näin ollen on pääteltävä, että kahteen julistukseen, joihin Tanskan hallitus on vedonnut, ei voida vedota sen direktiivistä esitetyn tulkinnan puolesta, jonka mukaan jäsenvaltiolla olisi oikeus laajentaa objektiivinen tuotevastuu jälleenmyyjiin muissa kuin direktiivin 3 artiklan 3 kohdassa tyhjentävästi luetelluissa tapauksissa.

17 — Asia C-292/89, Antonissen, tuomio 26.2.1991 (Kok. 1991, s. I-745, Kok. Ep. XI, s. I-67, 18 kohta).

18 — Asia 237/84, komissio v. Belgia, tuomio 15.4.1986 (Kok. 1986, s. 1247).

19 — Asia 136/78, Auer, tuomio 7.2.1979 (Kok. 1979, s. 437, Kok. Ep. IV, s. 331, 25 kohta).

E *Neljäs ja viides kysymys*

76. Neljännessä ja viidennessä kysymyksessään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin palaa ensimmäiseen ja toiseen kysymykseensä sikäli, että se tarkastelee niissä tarkemmin Tanskan tuotevastuulain 3 §:n 3 momentin ensimmäistä virkettä, 10 §:ää ja 11 §:n 3 momenttia sekä ennen direktiiviä voimassa olleeseen oikeuskäytäntöön perustuvaa sääntöä, jonka mukaan jälleenmyyjä — vaikka se itse ei ole valmistaja eikä sitä voida sellaisena direktiivin 3 artiklan mukaan pitää — vastaa valmistajalle direktiivin mukaan kuuluvasta tuotevastuusta ja valmistajalle asetetusta tuottamuksellisesta tuotevastuusta.

77. Asiassa Costa vastaan Enel annettuun tuomioon perustuvan yhteisön tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yhteisöjen tuomioistuin ei voi EY 234 artiklan nojalla ratkaisua antaessaan tutkia sitä, onko kansallisen lainsäädännön säännös pätevä. [20] Se on kuitenkin toimivaltainen esittämään kansalliselle tuomioistuimelle kaikki sellaiset yhteisön oikeuden tulkintaan liittyvät seikat, jotka saattavat auttaa kansallista tuomioistuinta sen arvioidessa kansallisen toimenpiteen yhteensoveltuvuutta yhteisön oikeuden kanssa sen käsiteltäväksi saatetussa asiassa. [21]

78. Koska ensimmäiseen ja toiseen kysymykseen esittämäni vastaukset sisältävät jo kaikki ne tiedot, joita ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tarvitsee sen ratkaisemiseksi, ovatko kyseiset kansallisen oikeuden säännökset sekä asiaa koskeva kansallinen oikeuskäytäntö yhteensoveltuvia direktiivin kanssa, näihin kysymyksiin ei ole enää tarpeen vastata.

F *Tuomion ajallisten vaikutusten rajoittaminen*

79. Ennakkoratkaisupyynnöstä käy ilmi, että pääasian vastaajat — vahinkoa kärsineet henkilöt — vaativat, että yhteisöjen tuomioistuimen ratkaisu määritellään vaikuttamaan vasta tuomion julistamisajankohdasta lähtien, mikäli sen vastaukset ovat heille kielteisiä. Tanskan hallitus tukee tätä vaatimusta ja korostaa niitä vakavia seurauksia, joita tällä yhteisöjen tuomioistuimen tuomiolla voi olla oikeusvarmuudelle sellaisiin kanteisiin, joista direktiivin voimaantulon jälkeen on annettu lopullinen päätös, kohdistuvien vaikutustensa vuoksi.

80. Tässä yhteydessä on huomattava, että pääsäännön mukaan yhteisöjen tuomioistuimen yhteisön oikeuden tulkinnasta antamat tuomiot vaikuttavat aina taannehtivasti. Poikkeuksellisissa tilanteissa yhteisöjen tuo-

20 — Asia 6/64, Costa v. Enel, tuomio 15.7.1964 (Kok. 1964, s. 1141, Kok. Ep. I, s. 211).

21 — Yhdistetyt asiat C-304/94, C-330/94, C-342/94 ja C-224/95, Tombesi ym., tuomio 25.6.1997 (Kok. 1997, s. I-3561, 36 kohta).

mioistuin saattaa kuitenkin yhteisön oikeuden yleistä oikeusvarmuuden periaatetta soveltaen rajoittaa asianomaisten henkilöiden mahdollisuutta vedota sen tulkitsemaan oikeussääntöön vilpittömässä mielessä perustettujen oikeussuhteiden pätevyyden kyseenalaistamiseksi.[22] Tällaiselle rajoittavalle päätökselle on asetettu seuraavia edellytyksiä, jotka vaihtelevat käsiteltävänä olevassa oikeusriidassa vallitsevan tosiasiallisen ja oikeudellisen tilanteen mukaan: asianosaisten vilpitön mieli, vakavien vaikeuksien uhka[23] ja taannehtivan oikeusvaikutuksen vakavat taloudelliset seuraukset.[24]

81. Tässä ennakkoratkaisumenettelyssä on kysymys siitä, millä taloudellisten toimijoiden ryhmillä on tosiasiallinen vastuu turvallisuudeltaan puutteellisista tuotteista. Oletettavasti yhteisöjen tuomioistuimen päätös ei aiheuta kansallisessa oikeusjärjestyksessä muuta kuin jälleenmyyjän vastuun siirtymisen valmistajalle. Itse tuotevastuun luonteeseen tai laajuuteen päätös ei vaikuta mitenkään. Kun lisäksi jälleenmyyjällä on Tanskan tuotevastuulain 11 §:n 3 momentin mukaan takautumisoikeus valmistajaan nähden, vaikuttaa siltä, ettei tällaisesta ensisijaisen vastuun siirtymisestä aiheudu sellaisia oikeusvarmuuteen kohdistuvia uhkia, jotka oikeuttaisivat rajoittamaan poikkeuksellisesti tuomion ajallisia vaikutuksia.

82. Edelleen on muistettava, että edellä mainituissa asioissa komissio vastaan Ranska, komissio vastaan Kreikka ja Gonzáles Sánchez annetuissa tuomioissa[25] kukaan osapuolista ei vaatinut tuomioiden ajallisten vaikutusten rajoittamista ja ettei yhteisöjen tuomioistuin näin ollen ottanut siihen kantaa. En kuitenkaan voi poissulkea sitä, että näistä tuomioista on saattanut aiheutua Tanskan hallituksen mainitsemien kanssa verrattavissa olevia seurauksia kyseisissä kansallisissa oikeusjärjestyksissä.

83. Lisäksi asianomaiset tahot Tanskassa lienevät edellä mainittujen tuomioiden antamisen jälkeen varautuneet siihen, että Tanskan tuotevastuulaki ja siihen liittyvä oikeuskäytäntö ovat todennäköisesti direktiivin vastaisia.

84. Edellä esitetyn perusteella on pääteltävä, ettei vaatimusta tuomion ajallisten vaikutusten rajoittamisesta voida hyväksyä.

22 — Asia C-437/97, EKW ja Wein & Co, tuomio 9.3.2000, s. I-1157, 57 kohta); asia C-104/98, Buchner ym., tuomio 23.5.2000 (Kok. 2000, s. I-3625, 39 kohta), ja asia C-372/98, Cooke, tuomio 12.10.2000 (Kok. 2000, s. I-8683, 42 kohta).

23 — Em. asia Cooke, tuomion 42 kohta.

24 — Em. asia EKW ja Wein & Co, tuomion 59 kohta.

25 — Tämän ratkaisuehdotuksen 2 kohta.

VI Ratkaisuehdotus

85. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa Vestre Landsretin kysymyksiin seuraavasti:

1) Sellainen järjestelmä, jossa jälleenmyyjä on rajoittamattomassa vastuussa direktiivin mukaan valmistajalle kuuluvasta tuotevastuusta, on tuotevastuuta koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 25 päivänä heinäkuuta 1985 annetun neuvoston direktiivin 85/374/ETY vastainen, riippumatta siitä, perustuuko kyseinen järjestämä lakiin vai oikeuskäytäntöön.

2) Kyseisen direktiivin 13 artiklan perusteella sellainen kansallinen säännös, jolla direktiivillä käyttöön otettua objektiivisen tuotevastuun järjestelmää laajennetaan jälleenmyyjiin, on direktiivin vastainen. Sen sijaan nämä säännökset eivät estä soveltamasta jälleenmyyjiin muita sopimukseen perustuvaa vastuuta tai sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskevia järjestelmiä, joilla on jokin muu perusta, kuten piileviä virheitä koskeva takuu tai tuottamus.

3) 25.7.1985 pidetyn 1025. neuvoston kokouksen pöytäkirjassa olevaan toiseen ja kuudenteentoista julistukseen ei voida vedota sen direktiivistä esitetyn tulkinnan puolesta, jonka mukaan jäsenvaltiolla olisi oikeus laajentaa objektiivinen tuotevastuu jälleenmyyjiin muissa kuin direktiivin 85/374 3 artiklan 3 kohdassa tyhjentävästi luetelluissa tapauksissa.